

FUTBOLUN YASAL EVRİMİ VE SON GELİŞMELER

www.fesam.org

2007

Yrd.Doç.Dr.Sebahattin DEVECİOĞLU

sdevecioglu@firat.edu.tr

İnsanlık tarihinin yazıldığı günden günümüze kadar var olan futbol, geniş kitlelerin katılımıyla bu varlığını sürdüreceği tüm otoriteler tarafından kabul görmektedir. Sosyal yaşamın içerisinde oldukça geniş bir yere sahip olan futbol ve kurumları, toplumların yazılı olan ve yazılı olmayan kuralları arasında yer aldığı gibi, sosyo-ekonomik yaşamada yön vermiştir. Toplum değerleri kaleme alınarak kanunlaştırılması eski bir geleneğin devamı olarak bilinmektedir. Hayatımıza dair bir çok alışkanlıklar ve davranış şekilleri, bu gün kurumlar tarafından en iyi şekli ile kanunlaştırılarak, insanlığın hizmetine sunulmaktadır. İnsanlığın savaş, barış gibi gelenekleri futbol oyunu formatına dönüşmesi yüzyılların bir ürünü olarak değerlendirilmektedir. Derin bir inceleme ile futbolun adı konulmuş ve konulmamış yasalarının sınırlarını çizmek insanlığın başarılması zor olan olaylarında biri olarak görülmektedir.

Futbol, bugünkü haline en yakın şeklini, XVII.yüzyılda İngiltere'de almış, gerek halk, gerekse soylular arasında ilgi gören futbol, Britanya adalarında hızla yayılırken büyük bir gelişme göstermiş ve olgunlaşma aşamalarından geçmiştir. Örneğin: İngiltere'de 1848 yılına kadar uygulanan değişik futbol kurallarını standart futbol oynanmasını sağlamak amacıyla "**Cambridge Kuralları**" adı altında birleştirilmesi, Cambridge Üniversitesi öğrencileri arasında yapılan maç, 1857 yılında İngiltere'de resmi ilk futbol kulübü "**Sheffield Club**"ün açılması, modern futbolun doğuş tarihi olarak kabul edilen 26 Ekim 1863 tarihinde futbolun İngiltere'de uyandırdığı büyük ilgi karşısında 11 kulüp temsilcisinin Londra'da toplanarak futbol dünyasının ilk federasyonu olan İngiltere Futbol Federasyonu "**Football Association**"u kurmaları bu gelişmelerin en önemlilerindendir.

Dünya Futbolunun Yöneticiler Kurulu olan "**Federation Internationale de Football Association**" (F.İ.F.A.), 21 Mayıs 1904 yılında kendi federasyon kuruluşlarını gerçekleştiren Avrupa liglerinden Fransa, Belçika, Danimarka, Hollanda, İsveç ve İsviçre'nin katılımıyla, o güne kadar sadece Britanya adalarında düzenlenen İngiltere, K. İrlanda, Galler ve İskoçya'nın katıldığı uluslararası futbol turnuvasını genişleterek bir dünya turnuvası haline getirmek için Paris'de kurulmuştur.

Futbolda kuralların belirlenmesi, uygulanması, değiştirilmesi, uluslararası maçların ve turnuvaların düzenlenmesi konusunda en yetkili organdır. F.İ.F.A. yönetmeliklerine aykırı olarak hiçbir ülke müsabaka düzenleyememekte ve uluslararası şampiyona ve turnuvalara katılamamaktadır. F.İ.F.A. kurallarına uymamak konfederasyonlar ve federasyonlar nezdin de büyük sorumluluklar doğurmaktadır. Uluslar arası Olimpiyat Komitesi (IOC) ile birlikte dünyada spor organizasyonu konusunda tek yetkili organ kabul edilen F.İ.F.A. "**uluslararası futbol şampiyonası düzenleme yetkisi sadece F.İ.F.A. ya aittir**" maddesi ile organizasyonun düşünsel ve hukuksal temelini ortaya koyar (1)

F.I.F.A. üyesi olarak faaliyetlerini sürdüren bazı Avrupa ülkelerinin Futbol Federasyonlarında görev yapan kişilerden bir kısmı, 1950'li yıllarda, Avrupa Futbol Birliğini kurmayı düşünmüşlerdir. Düşünceyi ortaya atan kişilerin başında, İtalya Futbol Federasyonu

eski genel sekreteri ve başkanı Ottorino Barassi ile Fransa Futbol Federasyonu genel sekreteri Henry Delaunay ve Belçika Futbol Federasyonu başkanı Jose Crahay gelmektedir. Bu kişiler daha sonra İngiltere Futbol Federasyonu başkanı Ernst Thommen, genel sekreteri Sir Stanley Rous ve Alman Futbol Federasyonu başkanı Dr. Peco Bauvvens'in de desteğini sağlayarak, U.E.F.A.'nın kuruluşu ile ilgili olarak ilk toplantı Zürich'te, aynı yıl ikincisi Helsinki'de,         1953 yılında Paris'te yapılmıştır. Bu toplantılar sonunda, Güney Amerika   kelerinin konfederasyon halinde birleşmeleri örnek alınarak en kısa zamanda U.E.F.A.'nın resmen kurulması için diğer Avrupa   keleri ile temasa geçmişlerdir. Merkezi İsviçre'nin Bern şehrinde olan U.E.F.A.'nın ilk kongresi 2 Mart 1955 tarihinde 29  ye   kenin katılımıyla Viyana'da yapılmıştır. Yönetim kurulu Danimarkalı Ebbe Schwartz başkanlığında belirlenmiştir.

U.E.F.A.'nın görevi; ***“Avrupa futbolunun sorunlarını incelemek, birlik üyelerinin sportif ilişkilerini geliştirmek, pekiştirmek ve karşılıklı menfaatlerini korumayı amaçlar. Birlik  yeleri arasında çıkabilecek muhtelif problemleri ve ihtilafları önlemek, organizasyonlar düzenleyerek, başarılı olanları  d llandirmek ve bu yolla  yeleri arasında rekabet ortamı yaratarak, Avrupa futbolunun ilerlemesine katkıda bulunur.”***şeklinde belirtilmiştir. Birlik  yeleri arasında, antrenör ve hakemlerin eğitimleri amacıyla seminer, panel ve toplantılar düzenler. Resmi tebligatları basın ve ilgililere gönderir. Gereken organların kuruluşunu gerçekleştirir. F. .F.A yönetmelik ve statülerini takip eder, üyelerine iletir ve üyelerinin liglerini izler. U.E.F.A. Dünya Futbol Birliği'ne (F. .F.A)  ye olan tüm Avrupa Milli Federasyonları, U.E.F.A.'nın  yeleri olarak kabul edilir. Yürütme birimleri halen uygulanmakta olan statü gereği seçilen komisyonlardan oluşur. Bünyesinde, futbol oynanan tüm  ye   keler bir birlerini karşılıklı olarak tanırlar. U.E.F.A. Üyesi   ke Federasyonları, U.E.F.A.'nın karar, yönetmelik ve statülerine uymak zorundadır. U.E.F.A.'nın ana statüsünün ilk sahifesinde yer alan kuruluş amacı, ***“Avrupa'da futbol sporu ile ilgili tüm konularla ilgilenmek, birlik  yesi   keler arasındaki spor ilişkilerini geliştirmek, dostluk ba larını sağlamlaştırmak, politik ve dini farklılıkları futbol ile ortadan kaldırmak”*** olarak belirtilmiştir (24).

Tüm bu gelişmeler ışığında uluslararası bir statü kazanan futbol Türkiye'de henüz ulus aşırı ve politikalar üstü yapısal özelliği itibarıyla, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından algılanamamıştır.

Türk Futbolunun yapısal özelliklerini yüz yıllık tarihsel süreç içerisinde değerlendirecek olursak ;

1908 yılında   kede meşrutiyetin ilanıyla gelen özgürlük spor alanında da kendini Bu dönemlerde, gayri resmi olarak faaliyetlerini sürdüren futbol kulüpleri, Meşrutiyet'in ilanı sonunda Ağustos 1909 tarihinde ***“Cemiyetler Kanunu*** nun çıkmasıyla tüzel kişiliğe kavuşmuşlardır.

Madde 120: “Kan n-ı mahsusuna tebaiyet şartı ile Osmanlılar hakk-ı i timaa m liktir. Devlet-i Osmaniye'nin temamiyet-i m lkiyesini ihl l ve şekl-i meşrutiyet ve h k meti ta yir ve Kan n-ı Es s  ahk m  hil fında hareket ve an sır-ı Osmaniye'yi siyaseten tefrik etmek maksatlarından birine h dim veya ahl k ve  d b-ı um miyeye mugayir cemiyetler teşkili memnu' olduğu gibi alel  tlat haf  cemiyetler teşkili de memnu'dur.” (2)

Cemiyetler Kanunu spor kulüplerine ***“ nceden izin gerektirmeyen özel hukuk, tüzel kişiliği”*** kazandırmıştır (3).

26.Haziran 1920 tarihinde demokratik spor örgütlenmesi alanında uzun yıllar etkisini sürdürecektir olan Türkiye İdman Cemiyeti İttifakına (T.İ.C.İ) kök olacak yeni bir örgüt olarak ortaya **İdman ittifakı Heyet-i Muvakkatesi** çıkmıştır (4).

Diğer bütün lig ve birlikler gibi **İdman ittifakı Heyet-i Muvakkatesi** de 22 Mayıs 1922'de Türkiye'nin ilk ulusal spor yönetimsi olan “**Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı**” (T.İ.C.İ).’nin kurulmasıyla noktalanmıştır (5).

Böylece, tüzel kişiliğe kavuşan ve resmileşen spor kulüpleri bir araya gelerek, günümüz Futbol Federasyonu'nun ilk oluşumu olarak kabul edilebilecek birlikleri meydana getirmiştir.

Türkiye'de sporun, dolayısıyla futbolun istenilen seviyede gelişerek örgütlenmesi, Cumhuriyetin ilanı sonrası dönemine rastlamaktadır.

Bu yıllarda, spor kulüplerinin sayıca artmaları ve çeşitli isimler altında futbol ligleri oluşturmaları, farklı spor dallarında faaliyet göstermeleri, büyük kargaşalıkları da beraberinde getirmiştir. Türk sporunun bu içinde bulunduğu kargaşadan bir an önce kurtarılması fikrinin ağırlık kazanması, günün spor adamlarının en büyük gayesi haline gelmiştir (6).T.İ.C.İ nin kurulmasıyla birçoğu futbol faaliyeti gösteren spor kulüpleri spor alanında kulüpler üstü ilk teşkilatlanmayı gerçekleştirmişlerdir (7).

T.İ.C.İ. tüzüğü içinde yer alan, “**Federasyon Nizamnamesi**” de ; Federasyonların kurulmaları ya da kaldırılmaları, Genel Merkezin teklifi ve Genel kongrenin kararına bağlıdır. İlk kurulan federasyonlar, atletizm, güreş ve futboldur(8). Bu federasyonlar içinde yer alan futbol federasyonu, 31Temmuz 1922 günü “**Futbol Encümeni**” adıyla kurulan ve T.İ.C.İ.'nin 13.Nisan.1923 tarihinde İstanbul'da yapmış olduğu olağanüstü toplantısı sonunda, ilk başkanlığına Yusuf Ziya Öniş Bey seçilerek “**Futbol Heyet-i Müttahidesi**” olarak adını alan T.F.F, dünya futbolunun resmi örgütü olan F.İ.F.A ya üyelik için başvurmuş ve bu başvurusu T.İ.C.İ.'nin kuruluş yıllarında (9) 21 Mayıs 1923 günü İsviçre'nin Cenevre kentinde yapılan genel kurul toplantısında kabul edilmiş, T.F.F. Futbolun Uluslararası örgütü olan F.İ.F.A.'nın 26. üyesi olmuştur (10)

Türk Futbolu 1932 yılında Türk Spor Kurumunun kurulmasıyla birlikte Bu teşkilatlanma içerisinde faaliyetlerini sürdürmeye çalışırken,. spor ve siyaset ilişkilerinin iç içe bulunduğu ilk örnek olma özelliği taşıması yanında, sporda kulüplerin federatif yönetiminden, Devlet yönetimine geçişinin “**Ara Rejimi**” olarak tanımlanmaktadır

T.S.K.'nin kuruluş tüzüğünün birinci maddesine göre amacı, "Türkiye'de sporun milli ve fenni esaslara göre yayılmasına ve yükselmesine çalışır, Türk sporculuğunu yurt içinde ve dışında temsil eder." şeklinde yer almıştır. T.S.K.'nin merkez yapılanması belirli sporlarla ilgili organları olarak kurulan federasyonların görevleri, Ana Tüzüğün 18 ve 20. maddeleri, Vazife ve Salahiyet Nizamnamesinin 10. ve 15. maddelerine göre; "Alakadar olduğu sporun teknik işlerini görmek, gerekirse yardımcı komiteler kurarak hakem ve lisans işlerini yürütmek, ceza ve mükafat vererek bölgeler arasında çıkan ihtilafları halletmek, Uluslararası federasyonlarla münasebete girerek, yabancı temasları programlamak, takımları seçmek, bütçeleri tanzim etmek, yarışmalar için şartlar ve yarışma takvimini belirlemek" şeklinde görülmektedir (11).

1938 yılında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü kurulması ile birlikte

Merkez Danışma Kurulunun 31-5-1939 tarihli toplantısında B.T.K.'nin 7.maddesi hükmüne istinaden (Atletizm, futbol, güreş, su sporları, bisiklet, atıcılık, dağcılık

ve kış sporları, eskrim ve jimnastik ile spor oyunları) federasyonları bu merkezi teşkilata bağlanmıştır (12).

Futbol Federasyonunu da bünyesinde bulunduran bu dönemde;

“3530 sayılı Kanunda, futbolla ilgili taşradaki faaliyetleri yürütmek üzere, her vilayette ajanlıklar ihdas edilmiş, her bölgenin amatör futbol faaliyetlerinin organizesi için Lig Tertip Heyetleri ve Hakem komiteleri kurulmuştur”.

Federasyonlar görevlerini gerçekleştirilmesinde amaç, amatör spor faaliyetleri ile ilgili olarak düşünülmüş ve hep amatörlük prensipleri dikkate alınmıştır. Ancak, 1930 yıllarının sonlarında Türk futbolunda başlayan gizli profesyonelliğin, amatör olarak faaliyetlerini sürdüren kulüpler üzerindeki rahatsızlığını artırması üzerine, profesyonellik ile mücadelenin en iyi yolunun, profesyonelliği resmileştirmekten geçeceği düşüncesinde birleşen İstanbul 1.lig kulüpleri (FB, GS, BJK, Beykoz, Vefa, İstanbul spor, Kasımpaşa, Emniyet.) temsilcileri federasyona başvurmuşlardır (13).

Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü Sicil Müdürü, Saim Seymencer ile Fenerbahçe kulübü yöneticisi Dr.Rüştü Dağlaroğlu, Beşiktaş Jimnastik Kulübü yöneticisi Sadun Usoğlu, bir araya gelerek, **"Futbol Profesyonellik Talimatnamesi"**ni hazırlamışlardır(14).

Hazırlanan bu talimatnamenin ***B.T.G.M., Merkez Danışma Kurulunca 10.Eylül.1951 Tarihinde kabul edilmesi, 24.Eylül.1951 tarihinde de yürürlüğe girmesiyle profesyonellik kabul edilmiştir.*** Hukuki hiç bir dayanağı olmayan 61 maddelik bu talimatname uyarınca, T.F.F. ligleri düzenlenmiş ve 1958-1959 sezonunda Türkiye Futbol Liginde başlanılmıştır.

Türk Futbolunun Profesyonelleşme süreci ile Türk futbolunun uluslar arası örgütleri ile birlikte hareket etmesi gerekliliğini de getirmiştir.

1954 yılında İsviçre'de yapılan F.İ.F.A. kongresi ve dünya kupası maçlarından hemen sonra, **22 Haziran 1954 günü Bern'de** bazı Avrupa federasyonlarının temsilcileri bir araya gelerek bu birliği kurmuşlardır. O tarihte Hasan Polat başkanlığında yeni heyetini oluşturan T.F.F.'nu davete olumlu cevap vererek U.E.F.A.'ya kaydımızın yapılmasını istemiştir. Ancak henüz kuruluş halindeki kıta federasyonlarının bünyesinde tescilini yapma yetkisine sahip bulunan F.İ.F.A., **1954 yılında U.E.F.A.'nın kuruluşundan** kısa bir süre önce, yapılan kongresinde ***“F.İ.F.A.'nın Asya Grubu'na ait bir icra komitesi üyeliği için Ulvi Yenil'in adaylığını koyduğunu ileri sürerek, Türkiye'nin Asya Konfederasyonu içinde olduğu görüşüyle itirazda bulunmuştur.Bu engellemeye karşın T.F.F., U.E.F.A.'ya üye olabilmek için çalışmalarını ısrarlı bir şekilde sürdürmüş ve 1955 yılında Viyana'da yapılan ilk genel kurul toplantısında Futbol Federasyonumuzun temsilcisi Eşfak Aykaç, Türk tezini U.E.F.A.'ya sunmuştur. T.F.F.'nin görüşleri genel kurulda büyük anlayışla kabul edilmiş ve F.İ.F.A.'nın tescil edeceği tarihe kadar Türkiye'nin doğal üye olması ve U.E.F.A. tarafından düzenlenecek tüm resmi şampiyonalara katılması kabul edilmiştir”.*** Bu tarihten itibaren T.F.F., U.E.F.A.'nın tüm toplantılarına ve şampiyonalarına davet edilmiş ve katılmıştır. Bu arada uzun bir süre direnmesine rağmen F.İ.F.A. İcra Komitesi 1962 yılının Şubat ayında yaptığı toplantıda, T.F.F.'nin Avrupa Konfederasyonu U.E.F.A.'nın tam üyesi olduğunu kabul etmiştir. Bu karardan sonradır ki U.E.F.A., **16 Nisan 1962 tarihinde T.F.F.' "U.E.F.A.'nın tüm hak ve vecibelerine sahip tam üyesi"** olduğunu resmen bildirmiştir.Bu açıklamalardan sonra U.E.F.A.'nın Nisan ayında yaptığı 6. Genel Kurul toplantısına T.F.F.' yi

temsilen Dr. Tarık Özerengin ile Adnan Süvari delege olarak katılmışlar ve ilk kez seçimlerde oy kullanmışlardır, U.E.F.A.'ya yeni seçilen başkan G. Wiederkehr' de genel kuralda yaptığı konuşmada T.F.F.'nun tam üyeliğini açıklamıştır (15).

Bu gelişmelerin ışığında **Profesyonel Futbol Yönetmeliği'nin hukuki statüye kavuşması 29.8.1962 Tarih, 1193 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanması** ile gerçekleşmiştir.

Ancak, işlerin nasıl yürütüleceğine dair **"Profesyonel Futbol Hizmetleri Yönetmeliği"**nin, **11.Mayıs.1966 tarih, 12296 Sayılı Resmi Gazetede** yayınlanarak uygulamaya sokulması sonrasında gerçek anlamda işlerlik kazana bilmiştir,

Böylece, Türk sporunda ilk profesyonelleşme hareketinin, B.T.G.M. bünyesinde yer alan Futbol Federasyonu tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir.

Bu dönemde Federasyonlarla ilgili çıkarılan kanunlarla birlikte **1982 yılında Türkiye Futbol Federasyonu** tarafından çıkarılan yedi ayrı talimatlarla futbolun yönetimine tam anlamıyla işlerlik kazandıramadığı görülmektedir.

“Spor kulüplerinin profesyonel futbol faaliyetlerinde gerekli kanun, tüzük ve yönetmeliklerin zamanında çıkartılamaması, çıkartılan kanun tüzük ve yönetmeliklerin ise tam anlamıyla ihtiyaca cevap verememesi nedeniyle, büyük kitlelerin ilgi odağı olan futbol sporunda, politikacılar gerçekleştirebilmek amacıyla futbolun içine girmişler ve futbol sporunda bir çok karışıklıkların doğmasına yol açmışlardır”.

“Siyasilerin kadro düzenlemelerinden en çok etkilenen kurumlardan birisi olan T.F.F., 1976-1981 tarihleri arasında on kez federasyon başkanı değişikliğine maruz kalmıştır’ (16) .

1982 Anayasası ile birlikte diğer kurum ve kuruluşlardaki yapısal değişiklikler **21/5/1986 3289 Sayılı "B.T.S.G.M. Teşkilat ve Görevleri"** hakkındaki kanun, bazı değişikliklerle günün ihtiyaçlarına cevap verebilmek amacıyla çıkartılmıştır.

T.F.F. nunu **1988 yılına** kadar bünyesinde bulunduran bu dönemde;

“Profesyonel dallar, B.T.S.G.M.'nün yapacağı teklif üzerine, Merkez Danışma Kurulunun görüşünün de alınması sonunda, M.E.G.S.B. tarafından tespit olunur”. (m.24)

Kanunun 2.bölüm 3.kısımında yer alan **"Çeşitli Hükümler"** başlığı altında,

“bir veya daha fazla spor dalının teknik ve idari bakımdan bir federasyona bağlanması, amatör federasyonların adedi ile profesyonel dallar, Merkez Danışma Kurulunun görüşü alınarak B.T.S.G.M. teklifi üzerine, M.E.G.S.B. tarafından tespit olunarak, amatör ve profesyonel futbolun iki ayrı kurul il tarafından yönetilmesine” yer verilmiştir.

3289 Sayılı Kanun dönemine kadar, hukuki açıdan hiç bir dayanağı olmayan profesyonel futbolun, 3289 Sayılı Kanunun 24. Maddesi 1.2.3. bentleri ile hukuki bir zemine oturtularak, yasal desteğe kavuştuğu görülmektedir.

3289 sayılı “Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” 28.5.1986 tarih 19120 sayılı Resmi Gazete Bu yapılanmaya kavuşan federasyonunun ayrı ve kendine has bir kanuna göre yönetilmesi gerektiği görüşü ağırlık kazanmaya başlamış ve bu yönde çalışmalara başlanılmıştır.

Daha önceki yıllarda olduğu gibi futboldaki başarısızlığın nedeni, teşkilatlanmadaki aksaklıklara bağlanmış ve bunun sonucu olarak da, futbol federasyonunun özerk olarak yönetilmesi düşüncesi, spor kamuoyunun gündemini teşkil eder olmuştur. **18 Ocak 1985 tarihinde**, devrin Başbakanı, kendi başkanlığında *"Spor Danışma Toplantısı"* adı altında bir toplantı yapmıştır.

Toplantıya katılan Tamer Güney, *"Profesyonel Futbolun, İngiltere örneğinde olduğu gibi, Lig Komitesi tarzında bir kurul tarafından yönetilmeli ve federasyonun ekonomik ve idari özerkliği olması gerekir"* şeklinde görüş belirtmiş, Ulvi Yenil ise *"Futbolun, amatör ve profesyonel olarak ikiye ayıramayacağını"* söylemiştir. Sonra, B.T.G.M. federasyonlarının Kuruluş Görev, Yetki ve Sorumluluk yönetmeliğinin 7.Maddesi değiştirilerek, sadece Futbol federasyonu için geçerli olmak koşulu ile, **"Profesyonel Futbol Genel Kurulu"** oluşturulmuştur (17).

Ancak, başkanın değişmesi ile bu kurulunda görevi sona ermiştir. Profesyonel futbolun idaresinin bu teşkilatlanma içerisinde sürdürülemeyeceği gerekçesi ile, **28.Mayıs.1985 tarihinde** Gaziantep Milletvekili Ata Aksu, Profesyonel futbolun mali ve idari açıdan özerk hale gelmesi ve amatör futbolun da çağdaş seviyeye yükseltilmesi amacıyla, hazırlamış olduğu *"T.F.F. kuruluş Kanunu"* tasarısını T.B.M.M. ne teklif etmiştir.

T.B.M.M. sunulan, ancak yürürlüğe girme imkanı bulmadan spor tarihine bir belgesel çaba olarak geçen önerilerden birisi olarak hazırlanan tasarıda profesyonel futbola yasal dayanak hazırlanması yanında, futbol işlerinin yönetimine yeni bir şekil verilmek istenerek yeni bir yapılanma içerisinde T.F.F. kurulması planlanmıştır.

Aksu’nun **28 Mayıs 1985 tarihinde** T.B.M.M. başkanlığına sunduğu *"Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş Yasa Önerisinde"* genel gerekçede *"1951-52 senelerinde Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, Merkez Danışma Kurulu tarafından benimsenerek uygulamaya konulan ve Danıştayın (Fiilen tatbik edildiği için hukuki fiili durum doğmuştur) şeklindeki içtihat kararıyla hukuki temele oturtulmaya çalışılan profesyonellik bazı küçük değişikliklerle günümüze kadar gelmiştir.Bu itibarla profesyonel futbolun mali ve idari açıdan özerk hale gelmesine imkan tanıyacak, profesyonelliği, dünyadaki benzerlerine ve milli bünyemize uygun bir yapıya kavuşturacak, böylelikle yalnız profesyonelliğin değil, aynı zamanda amatör futbolunda çağdaş düzeye yükselmesine devletin daha fazla kaynak ve imkan ayırmasını sağlayacak bir yasaya ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır"*. İfadeleri yer almaktadır (18).

M.E.G.S.B. Futbol Federasyonunun özerkliğine dair bir kanun hazırlamaya başlamış ve sonuçta da hükümet, profesyonel futbolun profesyonelce yönetilmesi ve futbolumuzun daha ileri seviyeye götürülebilmesi maksadıyla **27-05-1988 tarihinde, 3461 Sayılı "Türkiye Futbol Federasyonu Teşkilat ve Görevleri hakkındaki Kanun"** kabul edilmiş **7-6-1988 gün ve 19835 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak** yürürlüğe giren bu kanunla, *"T.F.F., B.T.S.G.M'den ayrılarak, tüzel kişiliğe sahip, özel hukuk hükümlerine ve Başbakanlığın gözetim ve denetimine tabi olmasını öngörmüştür"*.

3461 Sayılı "Türkiye Futbol Federasyonu Teşkilat ve Görevleri hakkındaki Kanun *“profesyonel futbol faaliyetlerini milli ve milletlerarası kaidelere göre yürütmek, teşkilatlandırmak, geliştirmek ve Türk futbolunu yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek”* (m.2) olarak belirlenmiştir. (3461 Sayılı Kanun,m.1,m.27). Amatör futbolu da, bu kanun içinde ancak B.T.S.G.M'ye bağlı bir kurulun yönetimine bırakmıştır.

3461 Sayılı Kanunun 26. maddesinde yer alan ***"Teşkilatın Çalışma Usul ve Esasları ile ilgili Kanunun uygulanmasına dair diğer hususlar, Yönetim Kurulunca hazırlanacak ve Bakanlar Kurulu tarafından yürürlüğe konulacak Ana Statü ile belirlenir"*** hükmü doğrultusunda, Ana Statü üzerinde yapılan çalışmalar sonunda, **16.06.1989 tarih, 20197 sayılı Resmi Gazetede** yayınlanmış olan **"Ana Statü"** yürürlüğe girmiş, böylece ***"T.F.F.'nin Çalışma Usul ve Esaslar"***ı belirlenmiştir .

Türkiye Futbol Federasyonu Başkanı ve diğer kurulların Başbakan tarafından atanacağı hakkında **3524 Sayılı kanun teklifi T.B.M.M. Genel kurulunda görüşüldükten sonra 02.03.1989 tarihinde kabul edilmiş, 18.3.1989 tarih 20112 sayılı Resmi Gazete de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir**, Bu kanun gereği ***"T.F.F. başkanlarının Başbakan tarafından dört yıl süreyle atanmaya başladıkları dönem olarak değerlendirilmiştir"***

3524 Sayılı Kanunun 1.maddesi ile, 27.05.1988 tarihli 3461 Sayılı kanunun 29. Maddesi değiştirilmiş; "5.7.9.11. ve 13. maddelerin seçimle ilgili hükümleri bu kanununun yayımından dört yıl sonra ,diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer." Şeklinde belirtilmiştir.

3461 sayılı kanunun 5.7.9.11. ve 13. Maddelerinin seçimle ilgili hükümleri yürürlüğe girinceye kadar "a) Federasyon başkanının Başbakan tarafından seçilir, b) Başkan vekillerini Yönetin Kurulunun, Genel Sekreter ile Federasyon Yan Kurullarını, federasyon Başkanının seçer, c) Denetleme Kurulunun asil ve yedek üyelerini, Genel müdürün teklifi üzerine başbakan seçer d) Tahkim Kurulunun asil ve yedek üyelerini ise, T.F.F. Başkanının teklifi üzerine Başbakanın seçmesi ve seçilenlerin görev sürelerinin dört yıl olması ve bu kanun hükümlerini başbakan yürütür" şeklinde değişiklikler 3524 Sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle kabul edilmiştir.

Türkiye Futbol Federasyonunun, tam anlamıyla demokratik ve özerk bir yapıya kavuşturulması, amatör futbolun da T.F.F. yönetimine devredilerek Türk futbolunun iki başlılıktan kurtarılması, Merkez Hakem Kurulu ile ilgili bir teşkilatlanmaya yer verilmesi, kulüplerin futbol ile ilgili televizyon radyo, basılı yayın ve reklam konularında, ticari ve mali haklarının düzenlenmesi ve eksikliklerin giderilmesi amacıyla hazırlanan, **3813 Sayılı "Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun" 17.06.1992 tarihinde kabul edilerek 3.7.1992 gün ve 21273 sayılı Resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren bu kanunla, T.F.F'nin özerkliği tam anlamıyla ve açık olarak tanımlanmıştır(19).**

Yapılanma biçimiyle 3461 sayılı kanuna göre kurulan Türkiye Futbol Federasyonu ile farklılık arz etmeyen teşkilat, organlarının teşekkülü ve yetkileri açısından tam özerkleşmeye yönelik önemli farklılıklar göstermektedir. Bunlar, aslında çoğu eksik ve hatalı hükümlerin giderilmesini amaçlayan ve Türk sporu adına çağdaş bir gelişme olarak kabul edilmesi gereken yeniliklerdir (20).

T.F.F. özerk bir teşkilat olduğu İdare anlayışı, hizmet bakımından yerinden yönetim esası üzerine kurulduğu ancak bu günkü idari konumu ile ilgili problemlerinin de olduğu bir çok çalışmada vurgulanmaktadır.

Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığının ,Başbakanlığın **"İlgili Kurulu"** olarak görünmesi ve Devlet Bakanları arasında görev bölüşümü ne ilişkin Başbakanlık genelgelerinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile beraber bir Devlet Bakanının sorumluluğuna verilmesi de **9-10- 1984 tarih ve 18540 sayılı Resmi gazetede yayınlanan 3046 sayılı Yasanın "ilgili kuruluş"** tanımına göre bir hukuki, idari ve mali statüye sahip hizmet yerinden yönetim kuruluşu kabul edildiğinin bir göstergesidir. Ayrıca; T.F.F. organlarının seçiminde spordan sorumlu Devlet Bakanının gönderdiği **"Talimat"** ile başkan adaylarının birlikte çalışmak istedikleri Tahkim Kurulu, Denetleme Kurulu ve Merkez Hakem Kurulu listelerini de sunmak zorunda bırakılması bağımsız çalışması gereken kurulları bağımlı hale getirmesi açısından eleştirilmiştir.

3461 sayılı Yasadan sonra T.F.F.nin **"genel idare dışında yer alan bir özel hukuk tüzelkişiliğine dönüştüğü"**nü kabul eden Danıştay'a göre, "özel hukuk hükümlerine tabi olduğunun karara bağlanmasının salt bu nedenle Federasyonca veya Federasyon bünyesinde yer alan kurullarca tesis edilen işlemlerin idari işlem olması niteliğini ortadan kaldırmayacağı(21) ve bazı kurumlar özel hukuk hükümlerine tabi olsalar dahi Anayasa Mahkemesi Kararına göre de **"....bu hal onların hukuk rejimi olan idare hukuku ve kamu kanunlarına bağlılık ilkesini ortadan kaldırmaz"** ifadelerinden anlaşıldığına göre **"T.F.F nin bir kamu tüzel kişi olduğu kanun koyucunun taktiriyle özel hukuk alanına tabi olması öngörülmüştür"**. T.F.F. kamu hizmetine bir tüzel kişilik verilmesi suretiyle bir hizmet yerinden yönetim kuruluşu oluşturulduğu ve her ne kadar özel hukuka tabi olsa da sonuçta bir kamu tüzel kişisi olduğu, personelin ve mali statüsünün diğer kamu tüzel kişilerinden biraz farklı olması sonucu değiştirmedigi, bir hizmet yerinden yönetim kuruluşu olarak idari bir kurum olduğu ve idari bir kurum özel hukuk hükümlerine tabi olsa dahi esas bağlı olduğu hukuk düzeni idare hukuku kurallarıdır. **"T.F.F nin bir organı olarak kurulan, verdiği kararların fedrasyonun bir işlemi sayılan Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yolunun açılması gerekmektedir. İdari kararlara karşı yargı yolunu kapatmak Anayasa ve hukuk devleti ilkesine ayrılık teşkil etmektedir. Fakat Anayasa mahkemesi ve Yargıtayda Tahkim yolunu kabul ederek bu aykırılığı tanıyarak T.F.F nin klasik bir hizmet yerinden yönetim kuruluşu olmasına rağmen bağımsızlığı güçlendirilmek istenmiştir"** (22)

17-6-1992 tarihli ve 3813 sayılı "Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri hakkındaki Kanun" nun bazı maddeleri **14-04-2000 tarihinde kabul edilerek 20-4-2000 gün ve 24026 sayılı Resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 4563 sayılı kanunla değiştirilmiştir**. Bu kanuna göre 3813 sayılı kanunun 5. 6.(b) 7, 9, 10.(f), 15., 20., 29. maddeleri değiştirilmiş.8.,18.,23., 31. maddelerine fıkralar eklenmiştir.

"Bu düzenlemelerde de öncekine benzer spordan sorumlu Devlet bakanlığının denetimi ve gözetimi ilkesine sadık kalındığı, (m.1,3,9,12,) yurt dışında yeteri kadar personelden oluşan temsilciliklerin açılması ve kapatılması Dışişler bakanlığının görüşü alınarak spordan sorumlu devlet bakanın kararına tabi olması (m.9)" Türkiye Futbol Federasyonunun henüz özerkliğin bir ilkesi olan kesin karar alma yetkisine sahip olmadığının birer göstergeleri olarak yorumlanmıştır.

4563 sayılı yasayla yapılan değişiklikler daha önceki ihtilafları nispeten giderici özellikler taşımaktadır.

4563 sayılı kanun tekrar **5175 Sayılı “Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”** la birlikte değişime uğramıştır. **25.05.2004 Tarihinde kabul edilerek, 10.06.2004 Tarih ve 25488 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe** giren 5175 sayılı kanunla birlikte daha önce değişikliğe uğrayan maddeler tekrar değiştirilmiş,yürürlükten kaldırılmış, yeni maddeler eklenmiştir.

Bu Kanunda 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının sonuna **“İdarî birimlerin görev yerleri Yönetim Kurulunca belirlenir”**. cümle eklenmiştir.

3813 sayılı Kanunun 5 . 6.(b) 22.maddesinin (e) , 10 uncu maddesinin (a) ve (f) bentleri değiştirilmiş, aynı maddeye (o) bendinden sonra gelmek bentler eklenmiş ve maddenin (ö) bendi (u) olarak teselsül ettirilmiştir. 7 ve 9. maddesinin birinci fıkraları, 25 inci maddesinin üçüncü fıkrası değiştirilmiş,. 8.maddesinin (h) ve (ı) bentleri yürürlükten kaldırılmıştır.

21 ve 23. maddeleri ile birlikte 28 inci maddesine **“Millî müsabakalarda protokol tribünü Federasyon tarafından düzenlenir”** şeklinde fıkralar eklenmiştir.

3813 sayılı Kanunun 12 nci maddesi başlığı ile birlikte **“Denetleme Kurulunun görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyecek şekilde değiştirilmiş”** ayrıca 13. 15 ve 29 uncu maddeleri değiştirilmiştir.

3813 sayılı yasaya eklenecek ek madde, federasyon başkanı ve yönetim kurulu üyelerinde aranacak şartları düzenleyerek **“Halen 114 olan genel kurul delege sayısı yeni düzenleme ile 225’e çıkacak, kulüp delegelerinin sayısı 154 olacak, ligde şampiyonluk kazanmış kulüplere ekstradan 2’şer delge verilecek olması”** demokratik atılımlar olarak nitelendirilmiştir.

5175 sayılı yasadaki en önemli değişikliğin halen genel kurulca seçilecek 5 üyeden oluşan kurul, bundan böyle Yargıtay’ın vereceği 2, Danıştay’ın önereceği 1 ve genel kurulun seçeceği 2 üyeden teşkil edilerek, Tahkim Kurulu’nda olması. Tahkimle ilgili tartışmaları azaltacak niteliktedir.

Federasyonun denetimi de yeni değişiklik ile sıkı bir şekilde yapılacak olması ile birlikte **“harcamaların sportif faaliyetler için yapılıp yapılmadığı, verimli kullanımı, bilançolar, mali tablolar, denetim kurulu tarafından rapor edilecek ve bu rapor genel kuruldan asgari 1 ay önce delegelere gönderilecek”** olması olumlu gelişmeler olara değerlendirilmiştir.

Türk Futbolu’nun geleceğine yön verecek, 3813 sayılı “Türkiye Futbol Federasyonu’nun Kuruluş ve Görevleri” hakkındaki yasada yapılacak değişiklikleri içeren **5175 Sayılı “Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun** futbolun tüm unsurlarını yakından ilgilendirecek çok önemli değişiklikler getirmiştir. **“Merkez Hakem Komitesi” (M.H.K.) ve Tahkim Kurulları’nın oluşumu, genel kurul delege yapısı, başkan ve yönetim kurulu üyelerinde aranacak şartlar, paralı başkan vekilliklerinin kaldırılması, cezaların üst sınırının 500 milyar liraya**

çıkartılması, federasyon bütçesinin yüzde 2'sinin M.H.K. bütçesine tahsis edilmesi” gibi değişiklikler spor kamuoyunda “devrim” niteliğinde reformlar olarak nitelendirilmiştir.

Önümüzdeki dönemde çıkarılması düşünülen Türk Spor Yüksek Kurumu Kanun Tasarısının 31. maddesi **“Spordan Sorumlu Devlet Bakanı” ibaresi çıkarılarak, “Federasyonun sportif faaliyetler hariç tüm iş ve işlemleri Spor Yüksek Kurumu’nun gözetim ve denetimine tabidir”** biçiminde değiştirilmesi öngörülmektedir.

Ayrıca Anayasa Mahkemesi Başkanlığının 05.01.2006 tarihi 2005/5 Esas 2006/3 karar, sayılı yürürlüğü durdurma kararında olduğu gibi tartışmaların ve doğabilecek ihtilafların halen bulunduğu göz önünde tutularak T.F.F ilgili yasasında bulunan bazı maddelerin **“Türk Spor Yüksek Kurumu Yasasına”** göre yeniden uyarlanması gerekliliği daha önceden vurgulanmıştır.

28.4.2005 günlü, 5340 sayılı “Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un; 3. maddesiyle 21.5.1986 günlü, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun’a eklenen Ek Madde 10’un

“... bu Kanunda öngörülen veya özerk federasyonlar bünyesinde bulunan kurullarda ...”

bölümü, 18. maddesiyle değiştirilen 17.6.1992 günlü, 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un ek 1. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi, 5.1.2006 günlü, E. 2005/55, K. 2006/4 sayılı kararla iptal edildiğinden, **“bu kuralların uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın resmî gazete’de yayımlanacağı güne kadar yürürlüklerinin durdurulmasına”**, 5.1.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verilmiştir.

Türkiye Futbol Federasyonunun yapısı ile denetimini, uluslararası federasyonların kurallarına uygun olarak yeniden düzenleyen **5719 sayılı “Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 29/11/2007 tarihinde kabul edilerek 4 Aralık 2007 Tarihli ve 26720 Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.**

17/6/1992 tarihli ve 3813 sayılı “Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun” 1 inci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Türkiye Futbol Federasyonu, Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) ve Avrupa Futbol Federasyonları Birliğinin (UEFA) üyesidir.”

3813 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“d) Fair-Play kurallarına uygun olarak bağlılık, dürüstlük ve sportmenlik prensiplerini gözetmek,

e) Uluslararası Futbol Birliği Kurulu (IFAB) tarafından hazırlanan oyun kurallarına ve FIFA Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan futsal oyun kurallarına uymak,

f) FIFA ve UEFA’nın statüleri, talimatları ve kararlarına riayet etmek,

g) FIFA ve UEFA statülerinde belirtilen tahkim kurulları ile uluslararası Spor Tahkim Mahkemesinin (CAS) yetkisini tanımak,

h) Kulüplerin, futbolcuların, hakemlerin, yöneticilerin, teknik yönetici ve antrenörlerin, masörlerin, futbolcu temsilcileri ve müsabaka organizatörleri ile diğer tüm ilgililerin Federasyon tarafından konulan düzenleme ve talimatlara uymalarını sağlamak,

ı) Irkçılık ve her türlü ayrımcılıkla mücadele etmek,

i) Bünyesinde futbol branşı bulunan engelliler spor federasyonlarına her türlü aynî ve nakdî yardımda bulunmak.”

3813 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına (f) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bentler eklenmiş, mevcut (g) ve (h) bentleri (ı) ve (i) bentleri olarak teselsül ettirilmiş ve fıkranın sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“g) Uyuşmazlık Çözüm Kurulu,

h) Disiplin Kurulları,”

“(g), (h) ve (ı) bentlerinde belirtilen kurulların çalışma usul ve esasları Yönetim Kurulunca çıkarılacak talimatlarla belirlenir.”

3813 sayılı Kanunun 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. Genel Kurul, çağrı tarihinde, aşağıdaki üyelerden oluşur:

“a) Türkiye profesyonel futbol en üst ligindeki kulüplerin başkanları ile yönetim kurullarınca belirlenecek altışar temsilci.

b) Türkiye Profesyonel Birinci Ligindeki kulüplerin başkanları ile yönetim kurullarınca belirlenecek birer temsilci.

c) Türkiye Profesyonel İkinci Ligindeki grupta yer alan kulüplerin başkanları.

d) Türkiye Profesyonel Üçüncü Liginde her gruptan ilk beş sırada olan kulüplerin başkanları.

e) Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığını asaleten iki yıldan fazla yapmış olanlar.

f) Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi Başkanı ile Yönetim Kurulunca belirlenecek bir temsilci.

g) FIFA ve UEFA’nın icra kurullarında fiilen en az beş yıl görev yapmış ve yapmakta olan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları.

h) (A) Millî Takım teknik direktörlüğünü en az iki yıl yapmış olan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları.

ı) En az yetmişbeş defa (A) Millî olmuş ve Genel Kurul tarihinden en az altı ay önce faal sporculuğu bırakmış olanlar.

i) Profesyonel Futbolcular Derneği Başkanı.

j) Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu Genel Başkanı ile Yönetim Kurulu tarafından belirlenecek dört temsilci.

k) Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği Başkanı.

l) Büyükler kategorisinde olimpiyat, dünya, kıta futbol federasyonları şampiyonaları finalleri ile Avrupa şampiyonalarının en az yarı finallerinde maç yönetmiş faal olmayan hakemler.

m) Türkiye profesyonel futbol en üst liginde şampiyon olan kulüplerden her biri için ilave bir temsilci.

n) Bünyesinde futbol dalı bulunan engelliler spor federasyonlarının başkanları.

o) Türkiye Faal Futbol Hakemleri ve Gözlemcileri Derneği Genel Başkanı.

Türkiye Profesyonel Üçüncü Ligindeki gruplarda yer alan kulüplerin puan ve averajlarının eşitliği hâlinde; grup sırasının tespitinde, UEFA kriterleri de dikkate alınarak, kulüpler, Genel Kurul temsilcilerini Federasyon gözetiminde ve kendi aralarında çekecekleri kur'a ile belirler. Takımların maç sayılarında eşitsizlik bulunması hâlinde ise o gruptaki puan sıralaması dikkate alınarak hangi kulübün Genel Kurulda temsil edileceğini belirlemeye Federasyon yetkilidir.

Türkiye liglerinde statü değişiklikleri yapılması veya liglerdeki takım sayılarında azalma veya artış olması nedeniyle yeniden oluşturulacak lige dâhil takımların temsilci sayısını, Genel Kurulda temsil edilen liglerin üye sayısının yüzde onunu geçmemek ve bir defaya mahsus olmak üzere, artırmaya veya azaltmaya Federasyon yetkilidir.

Genel Kurul her yıl Haziran ayında, seçim Genel Kurulu ise dört yılda bir, futbol liglerinin tescili tarihinden itibaren en geç kırkbeş gün içinde, Yönetim Kurulunun belirleyeceği tarihte olağan olarak toplanır. Toplantının gündemi ve tarihi en az onbeş gün önceden günlük ulusal iki gazetede ilan edilir ve Federasyonca, Genel Kurul üyelerine yazılı olarak bildirilir. Genel Kurul gerektiğinde, toplam üye sayısının yüzde kırkının noter onaylı yazılı müracaatı veya Federasyon Yönetim Kurulunun kararı üzerine en geç otuz gün içinde olağanüstü toplanır. Genel Kurulun olağanüstü toplantıya çağırılması hâlinde, çağrıda bulunanlar gündeme esas olacak toplantı sebebini de bildirmek zorundadır.

Olağan ve olağanüstü toplantının yapılabilmesi için üye tam sayısının yarısından fazlasının katılımı gerekir. İlk toplantıda çoğunluk sağlanamadığı takdirde, ikinci toplantı ertesi gün üye tam sayısının üçte biri ile yapılır. İkinci toplantıda da çoğunluk sağlanamadığı takdirde, üçüncü toplantı bir hafta sonra çoğunluk aranmaksızın yapılır. Kararlar toplantıda hazır bulunan üyelerin yarısından fazlasının oyu ile alınır.

Genel Kurul toplantısı Federasyon Başkanının veya görevlendireceği Başkanvekili veya Yönetim Kurulu üyesinin konuşmasıyla açılır. Daha sonra Genel Kurul Divanı oluşturulur. Genel Kurul Divanı bir Başkan, bir Başkanvekili ile iki sekreterden oluşur. Tek adayın bulunması hâlinde seçim açık oyla, birden fazla adayın bulunması hâlinde ad okunmak suretiyle veya gizli oyla yapılır. Bu durumda oylamanın nasıl yapılacağına Genel Kurul karar verir.

Olağan veya olağanüstü toplantılarda Federasyon Başkanı, Yönetim Kurulu ve diğer kurulların seçimi yenilenebilir.

Olağanüstü toplantıda seçilen Federasyon Başkanı, Yönetim Kurulu ve diğer kurullar seçimli olağan toplantı süresine kadar görev yaparlar.

Genel Kurulda birden fazla oy hakkı bulunan üyeler, ancak bir oy kullanabilirler. Vekâleten oy kullanılamaz.

Federasyonda ücretli veya sözleşmeli statüde görev yapanlar ile huzur hakkı alanlar, Genel Kurul üyesi olamazlar; bunların üyelik haklarını kullanabilmeleri için, yapılacak ilk

olağan veya olağanüstü toplantıdan en az bir yıl öncesinde görevlerinden ayrılmış olmaları gerekir.”

3813 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“b) Başkanı, Yönetim Kurulunun ondört üyesini ve Denetleme Kurulunu seçmek,”

3813 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“j) Tahkim Kurulu Başkan ve üyeleri ile Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Başkanını Yönetim Kuruluna teklif etmek.”

3813 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Yönetim Kurulu üyeleri; üyelikleri süresince Denetleme Kurulu, Tahkim Kurulu, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, Merkez Hakem Kurulu ve disiplin kurullarında görev alamazlar.”

3813 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (l) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve fıkra aşağıdaki bent eklenmiştir.

“l) Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ve disiplin kurullarının görev ve yetkileri dışında kalan hususlarda; kulüpler, futbolcular, teknik yönetici ve öğreticiler, hakemler, müsabaka görevlileri ile futbol alanında görevli diğer ilgililerin başvurularını karara bağlamak,”

“v) Başkan tarafından teklif edilen Tahkim Kurulu Başkan ve üyeleri ile Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Başkanını atamak.”

3813 sayılı Kanuna 12 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Uyuşmazlık Çözüm Kurulu; Federasyon Yönetim Kurulunun belirlediği Kurul Başkanı ile Kulüpler Birliği Vakfının, Profesyonel Futbolcular Derneğinin ve Türkiye Futbol Antrenörleri Derneğinin her birinin belirleyeceği beşer üye olmak üzere onbeş üyeden oluşur. Kurulun Başkan ve üyelerinin en az beş yıllık meslekî tecrübeye sahip hukukçu olması şarttır. Kurulun görev süresi, Federasyon Başkanının görev süresi kadardır.

Kurul, beş kişilik heyetler hâlinde çalışır, kararlar oy çokluğu ile alınır.

Heyetler, Kurulun Başkanı ile Kulüpler Birliği Vakfını temsilen iki üye ve uyuşmazlığın konusuna göre dernekleri temsilen iki üyeden oluşur.

Kurul, görevinde bağımsızdır. Kurulun hiçbir üyesi Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ve Tahkim Kurulu önünde herhangi bir tarafın vekili sıfatıyla görev yapamaz. Üyeler istifa etmedikçe veya istifa etmiş sayılmadıkça yerlerine yenisi atanamaz. İstifa eden veya istifa etmiş sayılan üyenin yerine, birinci fıkra da belirtilen Vakıf veya derneklerce yeni üye bildirilir.

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu;

- a) Kulüpler ile kulüpler,
b) Kulüpler ile futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, oyuncu temsilcileri, masörler ve müsabaka organizatörleri,
c) Oyuncu temsilcileri ile futbolcular, teknik direktörler, antrenörler,
arasında her türlü sözleşmeden doğan veya futbolla ilgili olan uyuşmazlıkları, taraflarının başvurusu üzerine münhasıran yetkili olarak inceler ve karara bağlar.”

3813 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tahkim Kurulu; Federasyon Başkanının teklifi ve Yönetim Kurulunun kararı ile en az beş yıllık meslekî tecrübeye sahip hukukçular arasından bir Başkan, altı asıl ve altı yedek üyeden oluşturulur. Üyelerin belirlenmesinde FIFA ve UEFA’nın kuralları esas alınır.

Tahkim Kurulunun görev süresi, Federasyon Başkanının görev süresi kadardır. Üyeler kendi aralarından bir Başkanvekili ve bir Raportör seçer.

Özerk federasyonların veya spor kulüplerinin kurullarında görev alanlar ile ceza veya disiplin kurullarınca altı aydan fazla ceza alanlar, Tahkim Kurulu üyeliği yapamazlar.

Kurul, görevinde bağımsızdır. Üyeler istifa etmedikçe veya istifa etmiş sayılmadıkça yerlerine yeni üye görevlendirilemez. Herhangi bir nedenle boşalan asıl üyeliğe, yedek üyeler sırasıyla görevlendirilmiş sayılır. Bu fıkra uyarınca seçilen yedek üyeler, kalan süre kadar görev yapar.

Kurulun toplantı yeter sayısı beştir. Kararlar toplantıda hazır bulunan üyelerin oy çokluğu ile alınır. Oyların eşitliği hâlinde Başkanın oyu belirleyicidir.”

3813 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Tahkim Kurulu,

a) Federasyon ile kulüpler, hakemler, futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, oyuncu temsilcileri ile diğer görevliler arasında çıkan ihtilaflar hakkında Yönetim Kurulu tarafından verilecek kararları,

b) Amatör ve profesyonel disiplin kurulları kararlarını,

c) Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararlarını,

taraflarının itirazı üzerine inceleyerek kesin olarak karara bağlar.

Sporcuların transfer, lisans ve sözleşmelerinden kaynaklanan ihtilaflar ile teknik direktörler ve antrenörlerin sözleşmelerinden kaynaklanan ihtilaflar hakkındaki Tahkim Kurulu kararlarına karşı, tarafların Spor Tahkim Mahkemesine başvurma hakkı saklıdır.

Tahkim Kurulunun çalışma usul ve esasları talimatla belirlenir.”

3813 sayılı Kanunun 15 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Merkez Hakem Kurulu, Başkanın teklifi ve yönetim kurulunun onayı ile faal hakemliğini Genel Kurul tarihinden bir yıl ve daha öncesinde bırakmış olanlar arasından, biri başkan olmak üzere dokuz asil ve dokuz yedek üyeden oluşur.

Kurul görevinde bağımsızdır. Üyeler istifa etmedikçe veya çekilmiş sayılmadıkça yerlerine yenisi atanamaz.”

3813 sayılı Kanuna 16 ncı maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Disiplin kurulları il disiplin kurulları, Amatör Futbol Disiplin Kurulu ve Profesyonel Futbol Disiplin Kurulundan oluşur.

Amatör Futbol Disiplin Kurulu ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu; Federasyon Başkanının teklifi, Yönetim Kurulu kararı ile, il disiplin kurulları ise Amatör İşler Kurulunun teklifi ve Federasyon Başkanının onayı ile atanır. Amatör ve Profesyonel Disiplin Kurulu bir Başkan ve altışar üyeden, il disiplin kurulu ise bir başkan ve illerin sportif faaliyetlerine göre en az iki, en fazla dört üyeden oluşur. Kurullara asıl üye kadar yedek üye atanır. Disiplin kurulları, Başkanın görevde kaldığı süre ile sınırlı olarak görev yaparlar.

Atanacak asıl ve yedek üyelerin fakülte veya yüksek okul mezunu olmaları gerekir. Başkan, başkanvekili ve raportör olarak görev yapacak olanların hukuk fakültesi mezunu olması şarttır.

Disiplin kurullarının çalışma usul ve esasları talimatla belirlenir.”

3813 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin ikinci fıkrasına (j) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (k) bendi eklenmiş ve mevcut (k) bendi (l) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

“k) Hakem, Gözlemci ve Temsilci Eğitim Kurulu”

3813 sayılı Kanunun 31 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Denetim,

Federasyonun hesapları ve malî durumu, uluslararası spor sektöründe denetim tecrübesi bulunan bağımsız denetim kuruluşlarına denetlenir. Denetim raporları kamuoyuna duyurulur. Rapor, Genel Kurul tarihinden en az bir ay önce Genel Kurul üyelerine gönderilir ve ayrıca Genel Kurula sunulur.

Aynı şirket aralıksız olarak beş yıldan fazla denetim görevi yapamaz.”

3813 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi ile 17 nci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

İlgili kanunda Geçici maddeler olarak

“Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç otuz gün içinde 3813 sayılı Kanunun bu Kanunla değiştirilen 5 inci maddesinde belirtilen üyelerin katılımı ile Genel Kurul toplantısı yapılır. Bu toplantıda:

a) Mevcut Ana Statü, bu Kanunla getirilen düzenlemelere uyumlu hâle getirilir ve Genel Kurulun onayına sunulur.

b) Federasyon Başkanı, Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulunun seçimlerinin yenilenip yenilenmeyeceği, ad okunmak suretiyle veya gizli oylama ile yapılır. Oylamanın nasıl yapılacağına Genel Kurul karar verir.

Genel Kurulca Federasyon Başkanı, Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulunun seçimlerinin yapılmasına karar verilmesi hâlinde, bu karardan itibaren en geç otuz gün içinde 3813 sayılı Kanunun bu Kanunla değiştirilen 5 inci maddesi hükümlerine göre

seçimler yapılır. Bu seçimler sonucunda seçilecek Federasyon Başkanı, Yönetim Kurulu ile Denetleme Kurulunun görev süresi, olağüstü toplantılarda seçim yapılması hâli hariç olmak üzere, 3813 sayılı Kanunun bu Kanunla değişik 5 inci maddesinin dördüncü fıkrasına göre 2011 yılında futbol liglerinin tescil tarihinden itibaren en geç kırkbeş gün içinde yapılacak seçimli Genel Kurul toplantısına kadar devam eder.

Bu maddeye göre yapılacak Genel Kurul veya kurullarda oy kullanacak delegelerin belirlenmesi, yapılacak itirazlar, itirazların karara bağlanması, Genel Kurul ilanı ve çağrı gibi hazırlıklarla ilgili süreler bu maddede belirtilen otuz günlük süreyi aşmamak kaydıyla yönetim kurullarınca kısaltılabilir.

Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Tahkim Kurulu ile disiplin kurulları geçici 1 inci maddesi gereğince seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi hâlinde, yeni seçilecek Federasyon Başkanı ile Yönetim Kurulu tarafından, seçimlerin yenilenmesinin reddedilmesi hâlinde ise ret kararından itibaren otuz gün içinde Federasyon Başkanının teklifi ve Yönetim Kurulu kararı ile kurullar oluşturulur. Bu kurullar oluşturulana kadar mevcut kurullar görevine devam eder.

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, geçici 1 inci madde hükmüne göre seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi hâlinde bu seçimlerden itibaren, seçimlerin yenilenmesinin reddedilmesi hâlinde ise ret kararından itibaren en geç otuz gün içinde oluşturulur.

Merkez Hakem Kurulu atanıncaya kadar mevcut Kurul görevlerini yapmaya devam eder.

şeklinde hükümlere yer verilmiştir.

SONUÇ

Türkiye Futbol Federasyonunun yapısal özelliği 100 yıllık tarihsel süreç içerisinde değerlendirildiğinde ; Arzu edilen seviyeye henüz ulaşamamıştır.

Avrupa Birliği sürecinde;

“Spor, özellikle de futbol, Avrupa kültürünün ayrılmaz bir parçasıdır ve tabanında amatör, tepesinde profesyonel kulüpler olan piramit yapısı içindeki açık sportif rekabetin şekillendirdiği Avrupa Futbol Profesyonel futbolun ekonomik boyutu Topluluk hukukuna tabidir, Artan profesyonelleşme ve ticarileşme, Topluluk hukukunun etkisinin giderek artmasına ve bu da yasal belirsizliğe yol açmıştır ve UEFA ve ulusal federasyonlar gibi düzenleyici kurumların ne kadar özerk olduğu ve öz düzenleme haklarını kullanırken Topluluk hukukunun prensiplerine nereye kadar bağlı oldukları açık değildir, Bu yasal belirsizlik sadece ekonomik koşullarda değil, özellikle futbolun sosyal, kültürel ve eğitsel işlevinde de sorunlara yol açmaktadır. Profesyonel futbol kulüpleri, takımlar arasında

dengeli bir sportif rekabet içinde olmak suretiyle ayakta kalabilecekleri için diğer ekonomik sektörlerle aynı piyasa koşullarında faaliyet gösterememektedir, Diğer nedenlerin yanında ulusal yayıncılık pazarlarının büyüklüklerine bağlı olan yayın haklarının giderek artan önemi ve bazı liglerde yayın haklarının bireysel olarak satılması ile Avrupa'da profesyonel futbolun geleceği ekonomik zenginlik ve sportif gücün giderek yoğunlaşması yüzünden tehdit altına girmiştir, Avrupa sathında farklılıklar gösteren ulusal kurallar, ekonomik ve yasal olarak haksız bir yarışma ortamına yol açmakta ve bu durum ulusal ve Avrupa liglerinde ve bundan dolayı ulusal takımlar arasında da serbest ve adil rekabete ciddi olarak engel olmaktadır. Pek çok istihdam kaynaklı ve sosyal sorun henüz çözüm beklese de, 1995'te çıkarılan Bosman kuralının Avrupa kulüplerinin oyuncularla yaptıkları sözleşmelere yaklaşımında olumlu etkileri olduğu gerçeğine rağmen yan etkileri göz ardı edilemez . Çok sayıda suç faaliyeti (şike, yolsuzluk), harcama ve maaş enflasyonu sarmalı ve bunu takip eden, pek çok kulübün karşılaştığı mali krizin sonucudur; Komisyon resmi kararlarında, yayın haklarının ortak satılmasının, AB rekabet hukuku ile uyumunu sağlamıştır” şeklindeki ilkeleri dikkate alınmadan değerlendirilen yasalar Avrupa Futbol Modeline özgün uyarlanmalıdır.

Avrupa Futbol Modeli; “Amatör ve profesyonel futbol arasındaki ortak yaşam ilişkisi ile Avrupa Futbol Modeli'ne olan bağlılığını vurgulamaktadır; Heyecanlı yarışmalar, taraftarların kulüpleriyle yüksek düzeyde özdeşleşmeleri ve yarışmalara yaygın kamuoyu erişimi ile profesyonel futbolun geleceğinin olumlu olmasını sağlamak için belli olumsuz gelişmelere karşı AB düzeyinde düzeltici önlem alınması gereğini kabul etmektedir; Profesyonel futbolun Avrupa'daki geleceğinin mahkeme kararları tarafından belirlenmesini önlemek ve daha fazla yasal kesinlik yaratılması için isteğini dile getirmektedir; Salt spor kurallarının Anlaşmaların kapsamına girmediği temel prensibini kabul etmekte; bununla beraber, Nice Deklarasyon'unda belirlendiği şekliyle sporun özgüllüğünü göz önüne alarak, profesyonel sporun ekonomik hususlarının Anlaşmaların kapsamına girdiğine dikkat çekmektedir; Yasal açıklığın ve profesyonel futbolda eşit şartlarda rekabetin sağlanması için Komisyon'un ilgilenmesi gereken hususları ve kullanılacak enstrümanları” belirleyen bir “Avrupa futbolu eylem planı” oluşturmasını istemektedir.

Avrupa Birliği Futbol Yönetiminin;

“Ulusal ve Avrupa federasyonlarından, demokrasilerini, şeffaflıklarını ve meşruluklarını arttırmak için; yeterliklerini, sorumluluklarını, işlevlerini ve karar alma süreçlerini daha iyi tanımlamalarını ve koordine etmelerini istemekte; Komisyon'u öz düzenlemenin hangi koşullar altında desteklendiğini belirlemeye davet etmektedir; Avrupa düzeyinde daha iyi kararlaştırılmış düzenlemeyi sağlayacak geliştirilmiş yönetişimin, Komisyon'a ve Avrupa Adalet Divanı'na başvurulması eğilimini azaltacağına inanmaktadır Futbol otoritelerinin kendi düzenleme yetkilerini kullanırken ölçülülük ilkesinin esas olduğunda ısrar etmektedir; FIFA'yı, iç demokrasisini ve yapısındaki şeffaflığı arttırmaya çağırmaktadır; Komisyon'u ortak bir sigorta sistemi uygulamaya konulması için harcanan çabaları desteklemeye davet etmektedir; Kulüpler arasında eşit şartlarda rekabet oluşmasına ve mali istikrarlarına katkı sağlamasını hedefleyen UEFA kulüp lisanslama sistemini desteklemekte ve UEFA ve ulusal federasyonları, izleme ve kulüp lisanslama sistemine genel uyumu sağlayacak, UEFA şemsiyesi altında bağımsız bir adli merci kurmaya çağırmaktadır Üye Devletlerden, kulüp sahipliğine veya yönetimine katılım gibi, futbol

tarafatlarının sosyal ve demokratik rolünü etkin bir şekilde teşvik etmesini” şeklinde düzenlenmesini istemektedir.

Ayrıca Avrupa Birliği Suç faaliyetleri ile mücadele, Futbolun sosyal, kültürel ve eğitsel rolü, İstihdam ve sosyal konular, Rekabet hukuku ve iç Pazar,Yayın haklarının satılması ve rekabet hukuku, Doping vb. gibi konularda ciddi anlamda teklifleri bulunmaktadır (23).

2007 yılında Deloitte Touche “ AB Sürecinde Türk Futbolu” isimli raporunda (25). ; Denetim, Vergi, Kurumsal Finansman Başlıklarında bir rapor hazırlayarak ;

“Türk futbolu önümüzdeki dönemde önemli değişikliklere sahne olacaktır. Sonuçta birçok sektörde olduğu gibi Türkiye’de futbol da AB sürecinden çok doğrudan etkilenecektir. Bu değişimin önceden bilincine varıp, gerekli ön hazırlığı yapan ve doğru rekabet stratejilerini oluşturan kulüpler bu süreçten kazançlı çıkacaktır. Bu süreçten kazançlı çıkacak bir diğer paydaş da futbol seyircisidir. Türkiye’de futbol bu sayede daha zengin, daha zevkli ve daha renkli bir nitelik kazanacaktır”.

Şeklinde önermelerde bulunmuştur.

Türk Spor Yönetiminde çok tartışılan Federasyonların Özerkliği konusu

14.07.2004. Tarih ve 25522 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren **GSGM Özerk Spor Federasyonları Çerçeve Statüsü** ile şekillenmiştir. ilgili statü gereği;

“Federasyonlara idari ve mali özerklik, talepte bulunmaları durumunda GSGM Merkez Danışma Kurulu’nun uygun görüşü, GSGM’nin bağlı olduğu Devlet Bakanı’nın teklifi ve Başbakan’ın onayı ile verilmektedir. Özerklik statüsü verilen federasyonlar; “organları genel kurul tarafından seçimle göreve gelen, her türlü kararlarını kendi organları nezdinde alan, bütçesi genel kurul tarafından onaylanan ve ibra edilen federasyonlar”dır. Özerk federasyonlar, uluslararası federasyonların öngördüğü kurulları oluşturmak zorundadır. Özerk federasyonların; genel kurulların toplanması ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar ile kimlerin oy kullanabileceği ve GSGM Tahkim Kurulu ile ilişkileri “GSGM Özerk Spor Federasyonları Çerçeve Statüsü ile belirlenmiştir. Özerk federasyonlarca hazırlanacak ana statü, söz konusu Çerçeve Statü’ye aykırı olamaz.

Şeklinde hükümler yer almaktadır.

Bütün bu gelişmelerin yanı sıra Türkiye Futbol Federasyonunun yeniden yapılanması sürecinde Türkiye’deki “**Sponsorluk, Şiddet , Türkiye Spor Yüksek Kurulu, Spor Kulüpleri Yasa Tasarısı**” gibi yasal düzenlemeler göz ardı edilerek ve aceleye getirilerek çıkarılan “**Yeni Futbol Yasası**” Modern Futbol Yönetimi anlayışı ile çelişeceği ve önümüzdeki

günlerde de, yüzyıldır süren futbola dair tartışmalar, Türkiye gündeminde hiçbir zaman düşmeyecektir.

Oysaki; Futbola dair yasaların, Bilimsel Metodlar ışığında, futbol yönetimi uzmanları ve kuruluşları ile birlikte, günümüz şartlarına uygun geniş katılımlı ve paylaşımcı platformlarda ele alınarak “*Modern Futbol Yönetimine*” uygun planlanıp değerlendirilmesi....Özlenen Türk Futbolunu uluslararası arenada, rekabet şansını artırarak, verimlilik esasına dayalı, istihdam ve katma değer yaratarak, kitlelere ulaştırılması, Türk Futbolunun Markalaşma şansını artıracaktır.

KAYNAKLAR

- 1-TERCÜMAN GAZETESİ,**Spor Ansiklopedisi :Futbol**, s.65-67,Tercüman Matbaacılık, İstanbul, 1981)
- 2- 7.Zilhicce Tarihli Kanûn-ı Esâsî'nin Bazı Mevadd-ı Muaddelesine Dair Kanun, (**Cemiyetler Kanunu**) 5 Şaban 1327 8 Ağustos 1325 -1909
- 3-FİŞEK,K.,**100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, s.52,Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985
- 4-SÜMER.R.,**Sporda Demokrasi**,Türkiye’de Spor Federasyonlarının Tarihsel Gelişimi, Şafak Matbaacılık, Ankara, s.20-105,1990).
- 5-ÖZMADEN,H.,**Cumhuriyet Dönemi İlk Spor Teşkilatı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (1922-1936)’nın Yapılanma Sürecinde Beden Eğitimi ve Sporun Fonksiyonları, Fonksiyonlardaki Değişmeler ve Toplumsal Hayata Etkileri**,Yayınlanmamış Doktora Tezi, M.Ü.Sağ.Bil.Enst., Beden Eğitimi ve Spor ABD., İstanbul, 1999
- 6-SAN,H.,**Belgeleri ile Türk Spor Tarihinde Atatürk**, No:4,s.93,TSVYayınları, Ankara, 1981

- 7-SÜMER,R.,**Sporda Demokrasi** ,2.Baskı, s.13-25-126, Şafak Matbaası, Ankara, 1989
- 8-AYDIN,N., **Futbol 1**, s.54-57,TSV Yayını, Başkent Yayınevi, Ankara,1989
- 9-KETEN,M.,**Türkiye’de Spor** ,2. Baskı , s.67, Polat Ofset, İstanbul,1993
- 10-TÜRKİYE FUTBOL FEDARASYONU YAYINLARI,**Türk Futbol Tarihi (1991-1996)**,Cilt 2, s.3-11Gül Basım Yayın AŞ, Haziran,1992
- 11-AKDENK,M.,**Türkiye’de Spor Elamanlarının Yetiştirilmesi Politikası**, s.17, Türk Spor Şurası Tebliği, Ankara, 28, 30 Mart 1980).
- 12-3530 sayılı **Beden Terbiyesi Kanunu** 16.07.1938 tarih 3961sayılı Resmi Gazete
- 13-TERCÜMAN GAZETESİ, **Spor Ansiklopedisi :Futbol**, s.65-67,Tercüman Matbaacılık, İstanbul, 1981
- 14-AYDIN,N.,**Futbol 1**, s.54-57,TSV Yayını, Başkent Yayınevi, Ankara, 1989
- 15-TÜRKİYE FUTBOL FEDARASYONU YAYINLARI,**Türk Futbol Tarihi (1991-1996)**,Cilt 2, s.3-11Gül Basım Yayın AŞ, Haziran, 1992
- 16-SÜMER,R.,**Sporda Demokrasi** ,2.Baskı, s.13-25-126 , Şafak Matbaası, Ankara, 1989
- 17-SÜMER,R.,**Sporda Demokrasi 2**, s.20-27, Şafak Matbaacılık, Ankara, 1990
- 18-SÜMER,R.,Sporda Demokrasi ,2.Baskı, s.13-25-126, Şafak Matbaası, Ankara, 1989
- 19-GÜNEY,T., **Profesyonel Futbolda Yönetim Uygulamaları**, Yayın No:7 s.8- 33, Futbol Federasyonu , İstanbul, 1991
- 20-ÜÇİŞİK,H.F.,**Sporda Sorunlar ve Çözüm Önerileri**,s.72-89,Ötüken Neşriyat, İstanbul,1999
- 21-GÖZÜBÜYÜK,A.Ş.,TAN,T.,**İdare Hukuku, Genel Esaslar**, Cilt1, s.137-156,Turhan Kitapevi, Ankara,1998
- 22-ÇAKMAK,N.M. **Türkiye Futbol Federasyonunun Hukuki Statüsü**, Y.Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi ,Sos.Bil.Enst. Kamu Hukuku A.B.D. Ankara ,1999
- 23-BELET.I., (Çev: Kutlu Merih) “**Avrupa’da Profesyonel futbolun geleceği hakkında Taslak Rapor**”, FESAM,2007
- 24- DEVECİOĞLU. S . “**Türk Spor Yönetiminde Özerkliğin Ekonomik Boyutu T.F.F. örneği** ” Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor A.B.D. Doktora Tezi, Ankara, 2002
- 25-Deloitte Touche “ AB Sürecinde Türk Futbolu” 2007
- Türkiye Futbol Federasyonu Çalışma Usul ve Esaslarına ilişkin Ana Statü**, 16.06.1989 tarih, 20197 sayılı R.G
- 3461 Sayılı "**Türkiye Futbol Federasyonu Teşkilat ve Görevleri hakkındaki Kanun**" 7.6.1988 tarih,19835 sayılı R.G
- 3524 Sayılı“**Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanunun Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesine Dair Kanun**” 18.3.1989 tarih, 20112 sayılı R.G
- 3813 Sayılı “**Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun**” 3.7.1992 tarih, 21273 sayılı R.G

-4563 Sayılı “Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik yapılmasına Dair Kanun” 20.4.2000 tarih 24026 sayılı R.G

-5175 Sayılı “Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” 110.06.2004 Tarih ve 25488 sayılı R.G

-5719 sayılı "Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", 4 Aralık 2007 Tarihli ve 26720 sayılı R.G

- “GSGM Özerk Spor Federasyonları Çerçeve Statüsü” 14.07.2004. Tarih ve 25522 Sayılı R.G.

-Spor Yüksek Kurumu Kanun Tasarısı. (19.03.2004)